

Preberite spodnji članek iz revije MOJ PLANET – December 2019

Ljubljanica - reka sedmih imen

Skrivnostna reka na svoji poti po kraškem svetu večkrat ponikne in vsakič, ko privre na plan, ima drugačno ime.

Prvi izvir je na Babnem polju, šele od Vrhlike naprej se imenuje Ljubljanica. Ta del reke, ki teče čez Ljubljansko barje in skozi slovensko glavno mesto, je dolg malo več kot štirideset kilometrov.

Mit o argonavtih

Skupina pogumnih mož je pod vodstvom grškega junaka Jazona pri Črnem morju iskala zlato runo. Ker se zaradi vojaške zasede domov v Grčijo niso mogli vračati po kopni poti, so šli naokoli – po rekah. Od Črnega morja so z ladjo Argo (zato argonavti) pluli najprej po Donavi, nato po Savi in nazadnje po Ljubljanici. Na Vrhlike pa se je vodna pot končala. Ladjo so na hrbtnih mimo Postojne prenesli na reko Vipavo. Njenemu toku so sledili v Sočo in navsezadnje v Jadransko morje.

Trgovci so sledili poti argonavtov

Ljubljanica je bila pomembna prometna žila že v času starih Rimljanov. Zadnje pristanišče je bilo tedaj na Vrhlike (imenovali so jo Nauportus). Pomembno pristanišče je bilo tudi v današnji Podpeči. Tam je bil velik kamnolom, kjer so pridobivali marmor za emonske hiše. Tudi v srednjem veku so po reki tovorili do Vrhlike, tam pa so blago naložili na vozove in ga mimo Postojne s konji odpeljali proti Italiji. Tovorništvo po Ljubljanici je cvetelo vse do sredine 19. stoletja. Takrat so dogradili železnico do Trsta in čolnarjenje se ni več splačalo.

Novi obraz Ljubljanice

Na Ljubljanskem barju reka poplavlja vsako leto, nekoč pa so bile poplave pogoste tudi v Ljubljani. Zato so konec 18. stoletja v Ljubljani izkopali Gruberjev prekop in od tedaj Ljubljanica skozi mesto teče po dveh strugah. Kasneje so v mestnem središču poglobili rečno dno in utrdili bregove, tako da je nastalo nekakšno betonsko korito. S tem se je gladina Ljubljanice znižala za skoraj štiri metre! Nabrežje s Tromostovjem, ljubljansko tržnico in tudi zapornice, s katerimi regulirajo vodostaj reke, je uredil arhitekt Jože Plečnik.

Mirna v zgornjem, živahna v spodnjem toku

Ljubljana je najbolj živahna prav ob reki, a na Ljubljanskem barju je drugače. Življenje se tam umiri in nekateri deli reke so dostopni samo s čolnom. Nič nenavadnega torej ni, da ob Ljubljanici gnezdi kar 107 vrst ptic, v vodi pa najdemo 43 vrst rib. Med njimi so tudi sulec, lipan, ščuka, potočna in ameriška postrv, pa tudi smuč, ki slovi kot najokusnejša sladkovodna riba. Včasih so v Ljubljanici živeli tudi bobri, še danes pa z nekaj sreče opazimo nutrije ali vidre. Tudi ponekod v Ljubljani! Rečni promet v mestu seveda ni povsem zamrl. S turistične ladjice si lahko Ljubljanico ogledaš tudi ti in mnogi si želijo, da bi po Ljubljani uredili krožni rečni promet pa tudi rečno linijo do Vrhnike. Zagotovo bi bilo zanimivo!

Sedem imen iste reke

Pred deset tisoči leti je reka ves čas tekla po površju, potem pa si je skozi propustna apnenčasta tla utrla pot pod zemljo in zdaj ima vsak njen nadzemni del drugačno ime. Ljubljanica jo imenujemo šele od izvirov Veliki in Mali Močilnik pri Vrhniki. Od tam se po štiridesetih kilometrih v kraju Podgrad izliva v Savo.

Naštejmo vsa imena!

- 1) Trbuhovica (na Babnem polju)
- 2) Obrh (na Loškem polju)
- 3) Stržen (na Cerkniskem polju)
- 4) Rak (v Rakovem Škocjanu)
- 5) Pivka (v Pivški kotlini in skozi Planinsko jamo)
- 6) Unica (na Planinskem polju)
- 7) Ljubljanica (na Ljubljanskem barju)

Matej Zalar

Fotografije: K. Dolenc/Turizem Ljubljana, Matej Zalar